

Resumen:

El cuento de Juan tonto y Juan listo.

Este cuento se trata de dos hermanos que tenían una abuelita y se tenían que ayudar para cuidarla y para trabajar en el campo, pero uno de ellos hacía las cosas al revés.

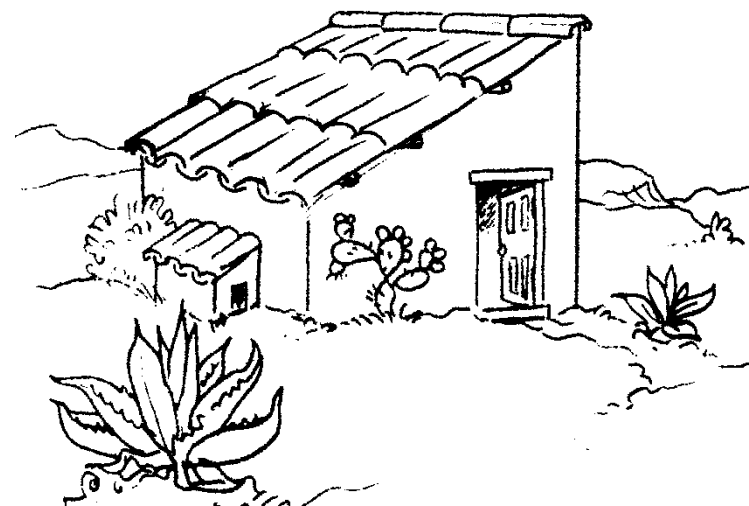
En vez de cortar la hierba de la milpa cortaba la milpa y la hierba la dejaba, todo lo hacía al revés.

Juan ninta ko Juan jian

Juan tonto y Juan listo
Ngigua de San Luis Temalacayuca

Cuento que se cuenta en la comunidad.
Sonia Velazquez Marcos.

Mexin xingajinxi xa ntatsja ko ítse xa kain
tomie xi che'e. Ko kuntekena xa naa nchia ko jaña
juaxroxin kuinte xa kain nchakon.

Juan tonto y Juan listo
Cuento que se cuenta en la comunidad
Ngigua de San Luis Temalacayuca
Publicado por
Je'o naako cha'o jii
chixro@hotmail.com
Primera edición
Junio 2016

—Tome'ena xi, tajiinna naa ntatsja.

Ko kuntekaji'in xa ntatsja ko kauxin ntachja kitama xi juan ninta mexin ndachro xa:

—Juexin konxrena.

—Tanka ntachja kao —ichro xi Juan jian.

Ko banka xi ntachjan ko ntako ngata'a xi che'e kuitsinga ntachjan ko kuntike'en xa.

Kuentoe Juan ninta ko Juan jian

Bake'e yuu xi, naa xi ti'in Juan ninta ko inaa xi tin'in xa Juan jian, bachunda xa naa jannachri'e xa, bachunda'i sen tomi, bakenga sen ino. Naa nchakon bengas sen ko bangi ko bangi no ko jaña kaxun bangi ika.

Mexin xi Juan jian ntache xa xi Juan ninta ixi itsji xi Juan ninta tsikintji xa ika.

Je'e xa kuitikaon xa ko ti kuiji xa chjaka,
ndako'a junche'e xa jeuxun ino kuintji xa ko ika
kuntue'e xa.

A xi Juan jian tsje'e xa jannachri'e xa ko kuiji
kondo ko xi Juan ninta natsikonxrexun xa kuiji xa,
tsanga tsjinche'e xa xra mexin ntache xa, xi kichu
xa:

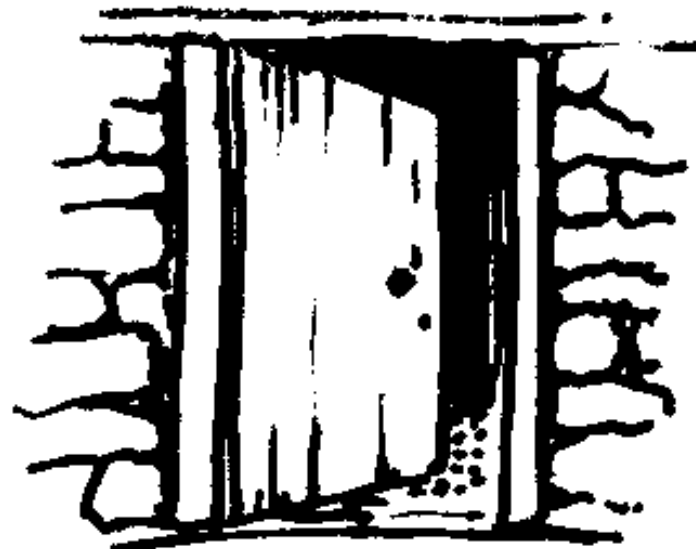

—Jai che ja'a nduya itsjia tsikintjia ika.

—Jaan —ichro xi Juan Jian. —Ko ja'a xrose'e
jannachri'ina ko xrochje'e jan sinne jan ko kaxun
kuchinga che'e ba sine ba, nio nda chje'e
jannchri'ina ko nio ntara sine kuchinga.

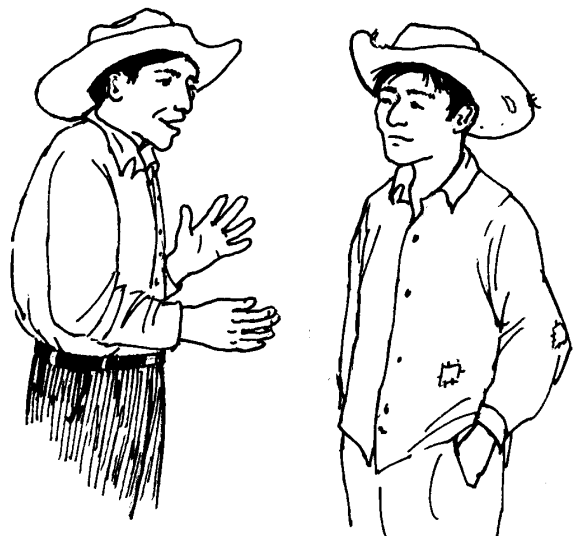
—Jaan —ichro Juan ninta.

Ko ntako'a junche'e xa inko, ntachja kuama
xa. Ko sakuixinki xa a katja cha'o kuitja xa ngaxin
xi che'e, mexin ndachro xi Juan jian:

Ko kuatsinga itsje nchakon ko tjume'e kuntejao xi ko ntachro xi Juan jian:

—Sachixinna nti'i ixro'an nge'e chundana sintu'una ixi o kue'en jannachri'ina.

—Jaán —ichro xi Juan ninta—. Ko sintukjina inki kuntuina jannachri'ina.

Ko ndchro xi Juan jian:

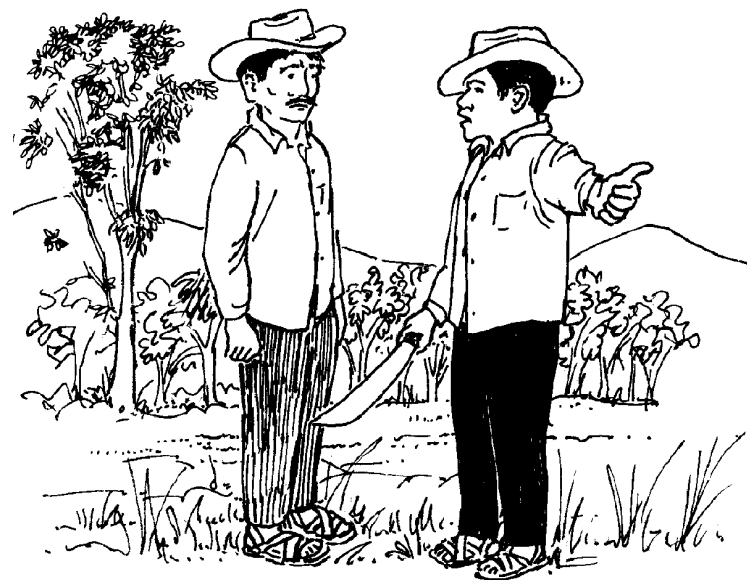
—Tije'e kuchinga.

Ko ntuyaxin o satsji xi Juan jian tsikintji xa ika ko xraxaun xa ko ndache xa xi kichuu xa.

—Nchekengia jannachri'ina ixi nda yaso.

—Jaan —ichro xi Juan ninta.

—Satji tjume'e —ichro xi Juan jian.

Ko kuiji xi chjaka ko bikon xa ixi xi Juan ninta jeouxun ino tsikintji xa a kain ika tsikintu'e xa ko maa chjee xa juaña. Xaraxaun xa ntako'a tsijinche'e xi Juan ninta.

Tjume'e kuaxre'e xa juañao ko kuintixin nchi
ika ti ino xratsikintu'e xi Juan ninta.

Ko xi Juan ninta tsikitue kao jannchrie'e xa
jeouxu nio ntara chje xi jan juine jan a kuchinga
nio nda chje xi ba juine ba.

Mexin xi Juan jian ko xi Juan ninta binga xa
ikjui xa nto'a xa ti noo jii jannachri'e xa ko nti'a
xrajii xi tana ko kuiji xa ko ndachro xa:

—Ja'anta ko'inta jannachrinana. Jai itsjina
tsikintatjana xi nchixin.

Ko xi tana xronka xa ko ntache xa kayui xi:
—Na'i ntache'anta xi nchixin, jan'an tsajon
tomi xroxraaba jannachri'anta.

—Ajan chao tjume'e— ichro xi Juan jian.

Ko jaña junche'e xa juabaa xa jannachri'e xi
Juan jian ko xi Juan ninta.

Mexin xi xronka xa ko tuinxin ntachro xi Juan ninta:

—O ko'intu jan nachrina.

Mexin binga xa ikjui xa bikichronga xa ngajin xi Juan jian ko ndachro xa:

—Kiachian jannachri'ina ku'en jan ixi xi tana banke'e xa jan naa tun ko ku'e jan nunte.

Jaña juexin juine jannhcri'e xi, tjume'e kuinda'a xi inda xro'i sinche kengi xi jannachri'e xi a nda me'e o kixrotee nda mexin ndache xa jannachri'e xi:

—Tseenginta.

A jannachri jua'i nichja jan mexinn xi Juan ninta bantsje xi ne'e jan ko bake'e xi jan ti noo tjinjmaxin manta ko junchekengi xi jan ixi nda kixrotee.

Ko ti bikite xi jan inda naa koyakuxun jan:

—Ayyyyyyyyyy —ichro jan.

Ñao ichro jan ko ntaku'en jan ko xi Juan ninta ni kunenda xa a tsike'en jannachri'e xa o na'i ko nichje'e xi jan ko tjatiengiexi'an jan ko xronka xa mexin ikjui xi kuiye'e xi xi tana ko ntache xa xi:

—Jan nachri'na tontengi'a jan ko nchetengi'a jan ikon jan.

Ko xi tana juanchangi'e xa xi:

—¿Nge'e kon'en jan sonda tontengi'a jan?

Ko xi Juan ninta ntachro xi:

—Juntakengi jan ixi nda.

Ko xi tana no'a xa a o tsike'en jan mexin icha nichje'e xi jan ko je'e jan tjatingiexin'a jan ko tontengi'a jan.

Mexin konchrjen xa ko naako naa tun chje xi jan ko jan nachri kuinchje'e jan o ntara jii jan.